

На основание чл. 84, ал.1 и ал. 2, във връзка с чл. 83 от Закона за културното наследство, заповед № РД 09-914/19.11.2014г. на Министъра на културата, становище на Националния институт за недвижимо културно наследство (вх. № 4500-23/06.06.2015г. и изх. № 4500-23/03.07.2015г.) и образувана преписка в Министерство на културата № 33-НН-610/03.07.2015г.

СТАНОВИЩЕ

ОТНОСНО: Виза и задание за проектиране на „Консервация, реставрация, експониране и социализация на археологически ансамбъл „Голямата базилика с архиепископия-манастир” - НИАР Плиска.

Възложител: проф. Божидар Димитров - Директор на НИМ.

Обектът има статут на археологическа недвижима културна ценност с категория „национално значение”.

Манастирът на Голямата базилика в Плиска попада в имот с идентификационен № 000120 с ЕКТТЕ 69506 от землището на с. Стоян Михайловски, община Нови пазар.

Старините край Плиска, Мадара и Преслав са обявени за резервати с Постановление № 161 на МС от 05.08.1958г. (ЗВ, бр. 70/1958г.) и съгласно Приложение към чл. 50, ал. 3 от ЗКН Плиска притежава статут на археологически резерват.

С Наредба № 22 (ДВ, бр. 14/17.02.1981г.) за опазване на историко-археологическите резервати „Плиска”, „Преслав” и „Мадара” са определени границите, реда за проучване и условията за намеса на територията на НИАР „Плиска”.

С протокол на комисия от 29.10.2012 г. в изпълнение на Заповед № РД 9К-192/17.10.2012г. на Министъра на културата е направена актуализация на режимите -граници и предписания за опазване на Национален историко-археологически резерват „Плиска”, както и предоставяне на статут на единични недвижима културна ценност на „Голямата базилика” с манастира като единичен АНКЦ. Протоколът е докладван и одобрен от СЕСОНКЦ с протокол №36 от 29.01. 2013г. и одобрен от министъра на културата.

Съгласно Приетият от СЕСОНКЦ режим Голямата базилика и манастира са с режим на археологически НКЦ - с индивидуални граници и режим, но включен заедно със средновековния път в границите на ИАР „Плиска4, независимо, че попадат в друго землище на друга община по отношение на вътрешната крепост на Плиска

Плановото задание съдържа:

I. Основание за проектиране - предполагащо в т.б „Дигитализиране на цялата научно-техническа и фотодокументация, съхранявана в ННДА, включително проучванията и проектите на арх. Теофил Теофилов

II. Подробен преглед на историята на археологическите проучвания на базиликата и на манастира.

III. Строителна периодизация и изчерпателна история на обекта като архитектурен ансамбъл.

IV. Състояние на археологическия ансамбъл - споменават се изпълнението на ККР в периода 1980-1990г. и актуалното състояние на обекта.

V. Цели на проекта - Многократно увеличаване на посетителския интерес превръщането му в „един от най-значимите обекти на поклонническия и културен туризъм в България”.

VI. Основни изисквания за опазване и представяне на недвижимата културна ценност. В изискванията са набляга на запазването на оригинала включително и чрез анастилоза и се допуска „частично консервационно надзиждане” и „частична реинтеграция по безспорни данни” с

цел опазване на оригиналната субстанция и моделиране на силуетите.

VII. Обхват на проекта. Предвижда се актуализация на проекта за „консервация и реставрация” на арх. Теофил Теофилов за целия комплекс на Голямата базилика. Включва консервация на структурите на базиликата и предвижда „защитно покритие над наоса, притвора и портиците на атриума” на Голямата базилика. Консервация, реставрация и експониране на „Архиепископската резиденция (870-878), на манастирските крила, на оградните зидове и благоустрояване на дворните пространства. Предложението е аргументирано, а предвидените дейности необходими с изключение на голямото защитно покритие. Проектът на НИПК с автор арх. Теофилов за консервация и експониране на Голямата базилика предвижда и е изпълнен с цел експониране на открито, без покритие.

VIII. Изисквания към проектната документация. Посочени са необходимите проекти по видове. Неправилно в част „Архитектура” е прибавено „Археологическо изследване”, следва да се извади на първо място, като Спасително археологическо проучване за нуждите на консервацията и експонирането - там където е необходимо. В частта на проучването липсва архитектурно заснемане на актуалното състояние на целия комплекс. Възможно е и фотограметрично заснемане само на базиликата. Проучването следва да включва анализ на състоянието на оригиналните градежи, на новите материали от реинтеграцията на сградата, анализ на патологиите и мерки за тяхното отстраняване. Анализът да се допълни и с оценка (становище) по част „Конструктивна”. В проекта по част „Архитектура” следва да се представи предвидената в предната точка „Актуализация на проекта на арх. Теофилов. В заданието на са предвидени детайли и шаблони в съответния мащаб. Не е заложено изискването проектите да бъдат изпълнени или консултирани от лица по чл.165 от ЗКН. За изпълнението на проекта е необходим и ПОИС.

Изискването за изработване на проекта за всички специалности във фаза Технически проект е приемливо и допустимо. Проектирането, представянето, обсъждането и приемането за такъв значим за културното ни наследство обект следва да се извърши двуфазно, включително с варианти във фаза Идеен проект.

Заданието за проектиране на „Консервация, реставрация, експониране и социализация на археологически ансамбъл „Голямата базилика с архиепископия-манастир” - НИАР Плиска е достатъчно подробно и отговаря на нуждите за изготвяне на предвиданата в него проектна документация, коригирана съгласно горните коментари и забележки.

МИНИСТЕРСТВО НА КУЛТУРАТА СЪГЛАСУВА

Виза и задание за проектиране на „Консервация, реставрация, експониране и социализация на археологически ансамбъл „Голямата базилика с архиепископия-манастир” - НИАР Плиска, със следните изисквания:

1. Плановото задание да се допълни с подчертаните изисквания от настоящото становище.
2. Да се внесе за съгласуване по чл.84 от ЗКН - Идеен проект части „Архитектура” и „Конструкции - конструктивно становище” заедно с коригираното задание.

ЗАМ. - МИНИСТЪР:

ДОЦ. Д-Р БОНИ ПЕТРУНОВА